

■ CONVIVENZA

L'ortulana ed il grillader – in'istorgia da primavaira

DA DIANA JÖRG*

Finalmain! Il sulegl stgauda puspè la pel. In verd miaivel legra l'egl e flurs en tut las colurs nuntreschan noss senns. «Gea, prima», pensan ussa tut ils allergichers. «Nus avain ils egl che brischan, il nas che curra e las bronchias che rebelleschan. Tge duai per plaschair esser bel vi da questa situaziun?» Jau als poss chapir fitg bain, pertge che era mes egl e mes nas èn in pau irritads tut tenor il sgol da pollens. Tuttina less jau en questa columna render omagi a la primavaira.

Anc avant in mais eran Atuts zuppads en lur taunas d'enviern. Ma strusch ch'il sulegl ristga da sa mussar per pli ch'in di en successiun, strusch che las temperaturas s'augmentan sin almain 15 grads, ves'ins els puspè per las vias e stradas: Las dunas cun givlarins fins fins ed ils umens cun chautschas curtas. Cuminaivla-main van els en l'orticul-tura ed en il «do-it». Là stattan els lura dus a dus davant in'enorma elecziun da plantas verdas e flurs per il balcon u il curtin. L'um en chautschas curtas dumonda sia chara pertge ch'ella dovria atgnamain gia puspè novas flurs, las plantas en curtin e sin terrassa sajan gea en cumplai-na fluriziun. Gea, gea, la primavaira ha la dunna simplamain gust d'insatge nov, d'ina midada da tapes sin il balcon, entant che l'um interpretescha tut auters patrats ed interess en la primavaira. Jau na discor però betg da sentiments primavairils e da tgirallas en il venter, feno-

mens ch'ins duai apparen-tamain observar tar nus umans ensemen cun il re-svegl da la natira. Na, jau pens al grillar.

Da mintga balcon, da mintga curtin ans circumdescha a partir dad ussa fin l'october regular-main la savur da charn u da legums grillads. Il schef da las grilladas è per il solit l'um. Enstagl da cumprar flurs ed ervas, runa el a chasa in mantun liongias, steaks e costinis. Da quants liters biera ch'ils negozis gronds vegnan mintgamai levgiads, na poss jau betg dir. Jau baiv pli gugent in magiel vin tar la servela brassada. Ed jau confess: Jau sun leda ch'il gril – saja quai da cotgla, da gas u d'electricità – vegn controllà da la «schlattaina masculina».

Pertge che jau menziu-nesch gist quests exem-pels, As dumandais Vos ussa legend la gasetta? N'essan nus durant ils mais fraids e stgirs betg daventads in pau memia chasans? N'avain nus betg savens ditg in a l'auter: «La proxima giada vom jau a baiver insatge cun mias amias.» Ma fatg quai n'avain nus betg, igl era

gia memia baud stgir. E lura questa fradaglia che ans ha tegnì enavos... Uss è il chaud desiderà puspè qua, ed era noss contacts socials flureschan puspè. Saja quai tar l'ortulana u tar il grillader: Ils inscun-ters na vegnan franc betg pli spustads «sin la proxima giada».

* Diana Jörg è creschida si a Domat e viva oz a Cuira. Sia lingua materna è il rumantsch. Ella lavura sco redactura tar SR DRS 1. Ella è maridada e mamma d'in figl da 17 onns.

Vocabulari

ortulana	= Gärtnerin
primavaira	= Frühling
sgol da pollens	= Pollenflug
tauna d'enviern	= Winterhöhle
chautschas	= Hosen
curtin	= Garten
tgirallas	= Schmetterlinge
savur	= Geruch
ervas	= Kräuter
liongia	= Wurst
cotgla	= Kohle
chasan	= häuslich
fradaglia	= Kälte
chaud	= Wärme

Die Kolumne «Convivenza» erscheint in der Regel am Montag in der «Südostschweiz» und in der romanischen Tageszeitung «La Quotidiana». Unterstützt wird das Projekt von der romanischen Sprachorganisation Lia Rumantscha. Für Leserinnen und Leser, die nicht Romanisch verstehen, gibt es im Internet eine deutsche Übersetzung, und zwar unter www.suedostschweiz.ch/dossier.